GENERALINIO ADVOKATO
MICHAL BOBEK IŠVADA,
pateikta 2021 m. vasario 2 d.[1]

Byla C-758/19

OH
prieš
ID

(*Polymeles Protodikeio Athinon* (Atėnų pirmosios instancijos teismas, Graikija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – SESV 268, 270, 340 ir 343 straipsniai – Protokolas (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų – 11, 17 ir 19 straipsniai – Buvęs Komisijos narys – Imunitetas nuo jurisdikcijos – Ieškinys dėl deliktinės atsakomybės – Imuniteto atšaukimas – Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcija“

I. Įžanga

1. Ieškovas pagrindinėje byloje yra Graikijos pilietis, kurį Europos Komisija įdarbino laikinuoju tarnautoju. Jis dirbo tuomečio Komisijos nario (atsakovo pagrindinėje byloje) kabinete. Dėl nurodyto pasitikėjimo praradimo šių dviejų asmenų santykiuose Komisija nusprendė nutraukti ieškovo darbo sutartį.

2. Ieškovas mano, kad dėl jo darbo santykių nutraukimo jis patyrė turtinės ir neturtinės žalos. Atėnų pirmosios instancijos teisme jis pareiškė (civilinį) ieškinį dėl tos žalos atlyginimo. Pirmosios instancijos teismas, turėdamas abejonių dėl savo jurisdikcijos nagrinėti bylą, Teisingumo Teismui pateikė kelis klausimus. Visų pirma jis teiraujasi, kas turi būti tinkamas atsakovas (buvęs Komisijos narys ar Europos Sąjunga) ir kuriame teisme (nacionaliniuose teismuose ar Europos Sąjungos Teisingumo Teisme) turi būti pareikštas toks ieškinys.

[1] Originalo kalba: anglų.

II. Teisinis pagrindas

A. Europos Sąjungos teisė

3. Protokolo (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų (toliau – Protokolas Nr. 7), pridėto prie ES sutarčių, 11 straipsnyje nurodyta:

„Sąjungos pareigūnams ir kitiems tarnautojams, neatsižvelgiant į jų pilietybę, kiekvienos valstybės narės teritorijoje:

a) pagal Sutarčių nuostatas dėl pareigūnų ir kitų tarnautojų atsakomybės Sąjungai ir dėl Europos Sąjungos Teismo jurisdikcijos spręsti ginčus tarp Sąjungos ir jos pareigūnų bei kitų tarnautojų suteikiamas imunitetas nuo jurisdikcijas dėl jų veiksmų, atliktų einant pareigas, įskaitant pasakytas ar rašytines kalbas. Šis imunitetas lieka galioti ir jiems nustojus eiti pareigas;

<…>“

4. To protokolo 17 straipsnyje nustatyta:

„Privilegijos, imunitetai ir lengvatos Sąjungos pareigūnams ir kitiems tarnautojams yra taikomos tiktai Sąjungos labui.

Kiekviena Sąjungos institucija privalo atšaukti savo pareigūno ar kito tarnautojo imunitetą, jei, šios institucijos nuomone, tokio imuniteto atšaukimas neprieštarauja Sąjungos interesams.“

5. Pagal Protokolo Nr. 7 19 straipsnį šio protokolo 11 ir 17 straipsniai taikomi Komisijos nariams.

B. Nacionalinė teisė

6. Kaip nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, šiam ginčui taikomos Graikijos civilinio proceso kodekso nuostatos dėl nacionalinių teismų jurisdikcijos ir tam tikrų kategorijų asmenų imuniteto nuo jurisdikcijos.

7. Konkrečiau kalbant, pagal Civilinio proceso kodekso 3 straipsnio 2 dalį užsieniečiams, kuriems suteiktas imunitetas nuo jurisdikcijos, taikoma Graikijos jurisdikcija, išskyrus atvejus, kai nagrinėjami ginčai, susiję su daiktinėmis teisėmis į nekilnojamąjį turtą.

8. Civilinio proceso kodekso 24 straipsnyje nustatyta, kad Graikijos piliečiams, kuriems suteiktas imunitetas nuo jurisdikcijos, taip pat valstybės tarnautojams, paskirtiems į pareigas užsienyje, taikoma jų gyvenamosios vietos prieš tokį paskyrimą teismų jurisdikcija, o jei tokios gyvenamosios vietos jie neturėjo – valstybės sostinės teismų jurisdikcija.

III. Faktinės aplinkybės, procesas nacionaliniame teisme ir pateikti klausimai

9. 2014 m. lapkričio 1 d. ieškovas pradėjo tarnybą Europos Komisijoje kaip laikinasis tarnautojas, įdarbintas pagal Kitų Europos Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygų (toliau – KTĮS) 2 straipsnio c punktą [2]. Jis buvo įdarbintas atsakovo, kuris buvo paskirtas Komisijos nariu, kabineto vadovo pavaduotoju.

10. 2016 m. balandžio mėn. Europos Komisijos Žmogiškųjų išteklių ir saugumo generalinis direktoratas ieškovui pranešė, kad po trijų mėnesių įspėjimo termino, kuris sueis 2016 m. rugpjūčio 1 d., jo darbo santykiai su Europos Komisija bus nutraukti, nes atsakovas prarado pasitikėjimą ieškovu.

11. Ieškovas, laikydamasis nuomonės, kad jam nebuvo užtikrinta teisė būti išklausytam prieš priimant sprendimą nutraukti jo darbo sutartį, pagal Tarnybos nuostatų 90 straipsnį dėl to sprendimo pateikė skundą. 2016 m. lapkričio 29 d. skundas buvo atmestas.

12. 2017 m. kovo 10 d. ieškovas sprendimą dėl jo sutarties nutraukimo apskundė Bendrajam Teismui, nurodydamas tai, kad buvo pažeista jo teisė būti išklausytam. Bendrasis Teismas tą skundą pripažino pagrįstu ir 2019 m. sausio 10 d. sprendimu panaikino ginčijamą sprendimą [3].

13. Po to sprendimo priėmimo Komisija suteikė ieškovui galimybę būti išklausytam. 2019 m. balandžio 10 d. Komisija priėmė naują sprendimą nutraukti ieškovo, kaip laikinojo tarnautojo, darbo sutartį. Dėl to sprendimo ieškovas pateikė administracinį skundą, jis Komisijos 2019 m. rugpjūčio 14 d. sprendimu buvo atmestas.

14. 2019 m. gruodžio 2 d. ieškovas Bendrajame Teisme pareiškė ieškinį dėl sprendimo dėl jo sutarties nutraukimo panaikinimo. 2021 m. sausio 13 d. sprendimu Bendrasis Teismas ieškinį atmetė [4].

15. Be to, 2017 m. rugsėjo 13 d. ieškovas *Polymeles Protodikeio Athinon* (Atėnų pirmosios instancijos teismas, Graikija) taip pat pareiškė ieškinį atsakovui.

16. Tame teisme ieškovas nurodė, jog atsakovas išsakė šmeižikiškus teiginius, kad ieškovas netinkamai atliko savo pareigas. Dėl tokio elgesio ieškovas esą patyrė turtinės ir neturtinės žalos. Turtinę žalą sudaro atlyginimas, kurį ieškovas būtų gavęs iš Europos Komisijos už laikotarpį nuo 2016 m. lapkričio 1 d. iki 2019 m. spalio 31 d., iš viso 452 299,32 EUR. Neturtinė žala, kurią sudaro žala jo reputacijai, dėl kurios kyla kliūčių jo tolesnei karjerai ES institucijose ir įstaigose, ieškovo nuomone, yra 600 000 EUR. Atsižvelgdamas į tai, ieškovas nacionalinio teismo prašė priimti laikinai vykdytiną sprendimą, įpareigojantį atsakovą atlyginti jam padarytą turtinę ir neturtinę žalą, atsiimti tam tikrus, kaip teigiama, šmeižikiškus teiginius ir padengti su procesu susijusias išlaidas.

[2] Pagal tą nuostatą „laikinai priimti tarnautojai“ reiškia „darbuotojus, išskyrus Sąjungos pareigūnus, priimtus padėti Europos Sąjungos sutartyje arba Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo nurodytas pareigas einantiems asmenims, arba vienos iš Sąjungos institucijų ar organų išrinktam pirmininkui, arba vienai iš Europos Parlamento ar Regionų komiteto politinių frakcijų, arba Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto grupei“. Žr. Reglamentą Nr. 31 (EEB), 11 (EAEB), nustatantį Europos ekonominės bendrijos ir Europos atominės energijos bendrijos pareigūnų tarnybos nuostatus ir kitų tarnautojų įdarbinimo sąlygas (OL 45, 1962 6 14, p. 1385), su pakeitimais.

[3] 2019 m. sausio 10 d. Sprendimas *RY* / *Komisija* (T-160/17, EU:T:2019:1).

[4] *RY / Komisija* (T-824/19, nepaskelbtas Rink., EU:T:2021:6).

17. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad ieškinys buvo pareikštas buvusiam Komisijos nariui, kuris, nors ir yra Graikijos pilietis, pagal SESV 343 straipsnį ir Protokolo Nr. 7 11, 17 ir 19 straipsnius turi imunitetą nuo jurisdikcijos. Prašymą priimti prejudicinį teismą pateikusiam teismui pateiktoje Europos Komisijos Žmogiškųjų išteklių ir saugumo generalinio direktorato 2017 m. gruodžio 22 d. pažymoje nurodyta: „pagal [Protokolo Nr. 7] 11 ir 19 straipsnius, [atsakovas] <…> kaip Komisijos narys, turi imunitetą nuo jurisdikcijos dėl veiksmų, atliktų einant pareigas, įskaitant pasakytas ar rašytines kalbas. Imunitetą gali atšaukti Komisijos narių kolegija nacionalinio teismo prašymu, nebent tokio imuniteto atšaukimas prieštarauja Sąjungos interesams.“

18. Tokiomis aplinkybėmis *Polymeles Protodikeio Athinon* (Atėnų pirmosios instancijos teismas), turėdamas abejonių dėl tinkamo atitinkamų ES teisės nuostatų aiškinimo, nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Protokolo Nr. 7] 11 straipsnyje vartojamos sąvokos „imunitetas nuo jurisdikcijos“ ir „imunitetas“, atsižvelgiant į jų formuluotę ir siekiamą tikslą, yra identiškos?

2. Ar 11 straipsnyje nurodyti „imunitetas nuo jurisdikcijos“ ir „imunitetas“ taikomi ne tik dėl baudžiamojo persekiojimo, bet ir dėl civilinės teisės ieškinių, kuriuos Komisijos nariams pareiškia žalą patyrę tretieji asmenys?

3. Ar Komisijos nario „imunitetas nuo jurisdikcijos“ ir „imunitetas“ gali būti atšaukti nagrinėjant jam pareikštą civilinį ieškinį, kaip antai nagrinėjamą ieškinį? Jei atsakymas būtų teigiamas, kas turi inicijuoti tokią atšaukimo procedūrą?

4. Ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismas turi jurisdikciją priimti sprendimą byloje dėl ieškinio dėl deliktinės atsakomybės, kaip antai šioje byloje nagrinėjamo ieškinio Komisijos nariui?“

19. Ieškovas, atsakovas ir Komisija pateikė rašytines pastabas.

IV. Analizė

20. Mano nuomone, pagrindinis šios bylos klausimas susijęs su ketvirtuoju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimu: kas yra tinkamas atsakovas byloje, kurioje buvęs ES institucijos tarnautojas prašo atlyginti žalą, kurią jis esą patyrė dėl buvusio tos institucijos nario elgesio, ir kuriame teisme ta byla turi būti nagrinėjama. Todėl pirmiausia nagrinėsiu tą klausimą. Tada nagrinėsiu pirmuosius tris prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktus klausimus; juos nagrinėsiu tik siekdamas išsamumo, nes dėl mano siūlomo atsakymo į ketvirtąjį klausimą atsakyti į likusius klausimus nėra prasmės.

A. Dėl ketvirtojo klausimo

21. Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismas turi jurisdikciją nagrinėti buvusiam Komisijos nariui pareikštą ieškinį dėl deliktinės atsakomybės, kaip antai ieškinį, kuris nagrinėjamas pagrindinėje byloje.

22. Tame klausime išskiriami du atskiri aspektai: atsakovo tapatybė ir teismas – *kam* ieškovas turi pareikšti ieškinį dėl nurodomos žalos atlyginimo (buvusiam Komisijos nariui ar Europos Sąjungai); taip pat *kuriame teisme* tas ieškinys turi būti pareikštas (nacionaliniuose teismuose ar Europos Sąjungos Teisingumo Teisme)? Be to, iš tikrųjų yra ir trečiasis aspektas, susijęs su pirmaisiais dviem, ar netgi už juos pirmesnis, be kurio sunkiai būtų galima nagrinėti klausimą dėl atsakovo tapatybės ir teismo, tačiau šis aspektas nenurodytas: kokiu konkrečiu veiksmu ieškovui buvo padaryta žala? Už kokį konkretų *neteisėtą veiksmą* prašoma žalos atlyginimo?

23. Šiame skyriuje pirmiausia aptarsiu klausimą dėl tinkamo atsakovo dėl neteisėto veiksmo, kuriuo ieškovui buvo padaryta žala, nustatymo (1). Nustačius neteisėto veiksmo pobūdį, taigi ir tinkamą atsakovą, tampa aišku, kuriame teisme turi būti nagrinėjamas toks ieškinys (2).

1. Dėl atsakovo

24. Remiantis Protokolo Nr. 7 11 straipsniu Sąjungos pareigūnams ir kitiems tarnautojams kiekvienos valstybės narės teritorijoje suteikiamas „imunitetas nuo jurisdikcij[os] dėl jų veiksmų, atliktų einant pareigas“. Šis imunitetas lieka galioti „ir jiems nustojus eiti pareigas“. Pagal Protokolo Nr. 7 19 straipsnį ta nuostata taikoma Komisijos nariams.

25. Taigi, be atitinkamos ES institucijos sprendimo atšaukti tarnautojų (ir Komisijos narių) imunitetą negali būti vykdomas teismo procesas dėl veiksmų, kuriuos jie atliko *eidami pareigas*.

26. Teisingumo Teismo nuomone, reikalavimas, kad atitinkamas veiksmas būtų atliktas einant pareigas, reiškia veiksmus, „kurie dėl savo vidinio ir tiesioginio ryšio yra būtinas institucijoms patikėtų užduočių tęsinys“ [5]. Kitaip tariant, Protokolo Nr. 7 11 straipsnyje nurodyti veiksmai, kurie „dėl jų pobūdžio reiškia asmens, prašančio taikyti imunitetą, dalyvavimą vykdant institucijos, kuriai jis priklauso, užduotis“ [6].

27. Taigi, imunitetas yra ribotas *funkciniu požiūriu*. Institucijoms patikėtos užduotys ir ES pareigūno elgesys ar veiksmas turi būti pakankamai glaudžiai susiję (tarp jų turi būti tiesioginis ryšys). Tačiau, jei tas reikalavimas įvykdytas, imunitetas suteikiamas dėl veiksmų neatsižvelgiant į teisės sritį (baudžiamoji, administracinė, civilinė ar bet kuri kita teisė) ir neatsižvelgiant į tai, ar tie veiksmai iš tikrųjų yra teisėti [7]. Vis dėlto, kaip matyti iš SESV 340 straipsnio ketvirtos pastraipos ir Protokolo Nr. 7 11 straipsnio, (laikinieji) tarnautojai, kurie veikė neteisėtai, gali būti atsakingi Sąjungai, taigi jiems gali būti taikomos susijusios procedūros pagal Tarnybos nuostatų 22 straipsnį ir KTĮS 11 straipsnį.

28. Be tokio bendro skirtumo, atsakymas į klausimą, ar konkretų veiksmą tarnautojas atliko eidamas pareigas, labai priklauso nuo konkretaus atvejo. Akivaizdu, kad *veiksmo vieta* neturi lemiamos reikšmės: vien tos aplinkybės, kad veiksmas atliekamas ES institucijos patalpose oficialaus vizito ar su darbu susijusio renginio metu, savaime nepakanka norint įrodyti, kad veiksmas buvo atliktas einant pareigas [8]. Tą patį galima pasakyti ir dėl, pavyzdžiui, ES tarnautojo

[5] 1969 m. liepos 10 d. Sprendimas *Sayag ir Zurich* (9/69, EU:C:1969:37, 7 punktas).

[6] Generalinio advokato J. Gand išvada byloje *Sayag ir Zurich* (9/69, EU:C:1969:31, p. 338).

[7] Šiuo klausimu žr. 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimą *Junqueras Vies* (C-502/19, EU:C:2019:1115, 76, 77, 87 ir 91 punktai) ir 2007 m. rugsėjo 12 d. Sprendimą *Nikolaou / Komisija* (T-259/03, EU:T:2007:254, 162, 185–188, 192–199, 208 ir 209 punktai). Taip pat žr. generalinės advokatės E. Sharpston išvadą byloje *Komisija / RQ* (C-831/18 P, EU:C:2019:1143, 54 ir 55 punktai) ir generalinio advokato G. Hogan išvadą byloje *Audito Rūmai / Pinxten* (C-130/19, EU:C:2020:1052, 28 ir 32 punktai).

[8] Žr., pavyzdžiui, 1969 m. liepos 10 d. Sprendimą *Sayag ir Zurich* (9/69, EU:C:1969:37, 9 ir 10 punktai) ir 1990 m. kovo 22 d. Sprendimą *Le Pen ir Front National* (C-201/89, EU:C:1990:133, 11 punktas).

šmeižikiškų ar įžeidžiančių teiginių, adresuotų kitam asmeniui, psichologinio ar seksualinio priekabiavimo arba vietinių viešosios sveikatos ir saugos taisyklių pažeidimų, nes dėl visų šių veiksmų gali būti teigiama, kad jie būtini norint veiksmingai vykdyti veiklą. Tačiau tai, kad tokie neigiami įvykiai gali įvykti darbo vietoje ir būti susiję su bendradarbiais, nereiškia, kad veiksmai automatiškai atliekami einant pareigas.

29. Taigi, išlieka vienintelis kriterijus – *glaudus ryšys* su institucijoms patikėtomis užduotimis: paprastai kalbant, artumo kriterijus. Iš tiesų neakivaizdaus ir grynai atsitiktinio ryšio tarp atitinkamų tarnautojų atliktų veiksmų ir jų vykdomų oficialių pareigų nepakanka, kad būtų taikomas imunitetas nuo jurisdikcijos [9]. Imunitetas nuo jurisdikcijos pateisinamas tik dėl veiksmų, kurių *raison d'être* yra atitinkamam tarnautojui paskirtos oficialios funkcijos, o ne dėl veiksmų, kurie taip pat galėjo būti atlikti neoficialiai.

30. *Procedūros* lygiu ištirti reikšmingas faktines aplinkybes siekiant nustatyti, ar atitinkamą veiksmą tarnautojas atliko eidamas savo pareigas, turi nacionalinis teismas, kuriame nagrinėjamas ginčas (ar bet kuri kita kompetentinga nacionalinė institucija). Žinoma, tas vertinimas ne visada yra paprastas, nes norint jį atlikti reikia tam tikrų žinių apie ES institucijų kompetencijas ir vidaus veiklą. Tačiau, kai toks klausimas nagrinėjamas nacionaliniame teisme arba kai jis galiausiai perduodamas tam teismui, kad šis atliktų teisminę peržiūrą, pagal SESV 267 straipsnį visada gali būti teikiamas prašymas priimti prejudicinį sprendimą dėl Protokolo Nr. 7 11 straipsnio išaiškinimo [10].

31. Vis dėlto šios bylos aplinkybėmis dauguma šių bendrųjų pastabų yra gana hipotetinės; taip yra dėl dviejų priežasčių.

32. Pirma, atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytas faktines bylos aplinkybes mažai tikėtina, kad šioje byloje apskritai kils klausimas, ar atsakovas savo veiksmus atliko eidamas pareigas.

33. Iš tiesų, remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo argumentais ir kaip patvirtinta ieškovo pastabose, ieškovo nurodyta žala *atsirado dėl to*, kad buvo nutraukti jo darbo santykiai. Taigi, įvykis, dėl kurio ieškovas esą patyrė nurodytą žalą, yra Komisijos sprendimas nutraukti jo darbo sutartį. Žinoma, Komisijos narys tikrai prisidėjo prie proceso, po kurio ieškovas buvo atleistas iš darbo, tačiau galutinį sprendimą tuo klausimu 2016 m. balandžio 27 d. priėmė Žmogiškųjų išteklių ir saugumo generalinio direktorato generalinis direktorius. Iš tiesų, kaip Bendrasis Teismas teisingai pažymėjo sprendime dėl ieškovo pareikšto ieškinio, nors dviejų asmenų tarpusavio pasitikėjimas buvo prarastas, Komisija taip pat galėjo priimti kitas priemones nei atleidimas iš darbo, pavyzdžiui, ieškovą paskirti į kitas pareigas Komisijoje [11].

34. Kitaip tariant, tyrimas, ar atsakovas savo veiksmus atliko eidamas pareigas, būtų reikšmingas, jei žala būtų atsiradusi dėl šių veiksmų ar būtų jiems *tiesiogiai* priskirtina. Vis dėlto šioje byloje įvykių grandinė yra kitokia: Komisijos sprendimas nutraukti ieškovo sutartį priimtas po

[9] Šiuo klausimu pagal analogiją žr. 2011 m. rugsėjo 6 d. Sprendimą *Patriciello* (C-163/10, EU:C:2011:543, 35 ir 36 punktai).

[10] Šiuo klausimu žr. 2011 m. rugsėjo 6 d. Sprendimą *Patriciello* (C-163/10, EU:C:2011:543, 22 ir 23 punktai). Klausimas, kaip nacionalinės institucijos laikosi Protokolo Nr. 7 nuostatų, Teisingumo Teismą taip pat galėtų pasiekti netiesiogiai, pagal SESV 258–260 straipsniuose numatytą pažeidimo tyrimo procedūrą; pagal analogiją žr. 2020 m. gruodžio 15 d. Nutartį *Junqueras i Vies* / *Parlamentas* (T-24/20, EU:T:2020:601, 84 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[11] 2019 m. sausio 10 d. Sprendimas *RY / Komisija* (T-160/17, EU:T:2019:1, 38 punktas).

Komisijos nario veiksmų ir prieš atsirandant nurodomai žalai, todėl priežastinis ryšys tarp veiksmų ir žalos nutrūksta. Atrodo, kad elgesys, kuriuo skundėsi atsakovas, nėra tiesioginė ir lemiama žalos priežastis [12].

35. Trumpai tariant, įvykių grandinė yra tokia: „Komisijos nario pareikštas pasitikėjimo praradimas – Komisijos sprendimas – tariama žala“. Neatrodo, kad įvykių grandinė būtų tokia: „Komisijos nario neteisėtas (kaip teigiama) veiksmas – tariama žala“. Tokiomis aplinkybėmis man neaišku, kodėl apskritai reikia nagrinėti atsakovui suteikto imuniteto ribas, jei veiksmas, kuriuo buvo padaryta nurodoma žala (ir turtinė – negautos pajamos iš Komisijos, ir neturtinė – poveikis reputacijai [13]), iš tikrųjų yra oficialus ES institucijos, būtent Komisijos, sprendimas. Tokiomis aplinkybėmis tinkama atsakovė aiškiai yra tą sprendimą priėmusi institucija, t. y. Komisija (arba Europos Sąjunga, atstovaujama Komisijos).

36. Antra, net ir darant prielaidą, kad tyrimas dėl atsakovo veiksmų pobūdžio yra reikalingas, kad nacionalinis teismas galėtų išnagrinėti bylą (o remiantis pirmiau išskirtu pirmuoju punktu neatrodo, kad taip yra), gana akivaizdu, kad tuos veiksmus atsakovas atliko eidamas pareigas. Iš tiesų prašyme priimti prejudicinį sprendimą ar ieškovo pastabose nėra jokių duomenų, kad nurodoma žala patirta dėl veiksmų, kurie tiesiogiai nesusiję su atsakovo vykdytomis oficialiomis Komisijos nario funkcijomis.

37. Iš tikrųjų atrodo, kad yra priešingai. Tariama žala iš esmės atsirado dėl to, kad buvo nutraukti darbo santykiai, nes atsakovas nurodė, kad prarado pasitikėjimą ieškovu. Iš motyvų, kuriais remdamasis ieškovas prašo atlyginti turtinę bei neturtinę žalą ir iš tos žalos sumų gana aiškiai matyti, kad nenurodoma jokia žala, kuri būtų atsiradusi dėl veiksmų, kuriuos būtų galima atskirti nuo darbo santykių nutraukimo.

38. Mano nuomone, darant prielaidą, kad yra ankstesnis ir atskiras asmeninis Komisijos nario sprendimas, kurį galima vertinti kaip atskirą nuo oficialaus Komisijos sprendimo, kuriuo iš tikrųjų buvo nutraukta darbo sutartis, sprendimas nutraukti ieškovo darbo sutartį bet kuriuo atveju *quid non* būtų aiškiai priskiriamas veiksmų, kurie buvo atlikti einant pareigas, sąvokai.

39. Reikia nepamiršti, kad ieškovas buvo įdarbintas Komisijos nario kabinete kaip Komisijos laikinasis tarnautojas. Kaip Bendrasis Teismas teisingai nurodė sprendime dėl ieškovo pateikto skundo, Komisijos narys turi kabinetą, sudarytą iš tarnautojų, kurie yra jo asmeniniai patarėjai. Šie patarėjai įdarbinami *intuitu personae*, t. y. taikant plačią diskreciją ir atrenkant asmenis tiek pagal jų profesines ir moralines savybes, tiek pagal gebėjimą prisiderinti prie konkretaus Komisijos nario ir viso jo kabineto darbo metodų [14].

40. Tame pačiame sprendime Bendrasis Teismas taip pat nurodė, kad plačią Komisijos nario diskreciją renkantis personalą pateisina, be kita ko, Komisijos nario kabinete vykdomų funkcijų specifinis pobūdis ir būtinumas išsaugoti Komisijos narių ir jų personalo tarpusavio pasitikėjimą.

[12] Pagal suformuotą ES jurisprudenciją, kad kiltų Sąjungos deliktinė atsakomybė, turi būti tiesioginis neteisėto veiksmo ir žalos priežastinis ryšys (tačiau galima daryti prielaidą, kad daugumoje kitų teisinių sistemų, įskaitant nacionalines, ta sąlyga yra tokia pati); šiuo klausimu žr. 2019 m. rugsėjo 5 d. Sprendimą *Europos Sąjunga* / *Guardian Europe* ir *Guardian Europe* / *Europos Sąjunga* (C-447/17 P ir C-479/17 P, EU:C:2019:672, 32 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[13] Kaip nurodyta šios išvados 16 punkte.

[14] 2019 m. sausio 10 d. Sprendimas *RY / Komisija* (T-160/17, EU:T:2019:1, 31 punktas).

41. Pritariu tam. Komisijos narys turi turėti plačią diskreciją pasirinkti tarnautojus, kurie dirbs jo kabinete. Jo galimybė samdyti laikinuosius tarnautojus pasirenkant asmenis, kuriais jis gali pasitikėti, ir, remiantis ta pačia logika, galimybė nutraukti asmens darbo sutartį, kai tas pasitikėjimas prarandamas, yra labai svarbi, kad Komisijos narys galėtų veiksmingai atlikti savo pareigas.

42. Taigi, tai, kad atsakovas nusprendė, jog ieškovo paslaugų jam nebereikia, ir kad tą sprendimą jis pateisino tuo, jog prarado pasitikėjimą ieškovu, yra veiksmas, kurį atsakovas atliko eidamas pareigas. Yra tiesioginis ir aiškus to veiksmo ir Komisijos nariui patikėtų užduočių vykdymo ryšys.

43. Atsižvelgiant į tai, be Komisijos sprendimo atšaukti imunitetą dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų veiksmų atsakovui negali būti pareikštas ieškinys prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme. Iš tikrųjų, atsižvelgiant į atsakovo imunitetą dėl tokių veiksmų, kuris jam suteiktas pagal Protokolo Nr. 7 11 straipsnį, ieškovas *jokiame* teisme negali pareikšti ieškinio *atsakovui kaip atskiram asmeniui*.

44. Vis dėlto pagal SESV 340 straipsnio pirmą pastraipą *Sąjunga* „atlygina bet kokią žalą, kurią, eidami savo pareigas, padaro jos institucijos ar jų tarnautojai“. Kaip Teisingumo Teismas pažymėjo dar 1969 m., dėl deliktinės atsakomybės Sutartyse numatyta vieninga jos institucijų ir tarnautojų jiems vykdant pareigas padarytos žalos atlyginimo sistema [15].

45. Taigi, iš asmens, kaip antai ieškovo, tikrai neatimama galimybė reikalauti žalos atlyginimo teisminėje institucijoje [16]. Tačiau ieškinio dėl deliktinės atsakomybės už veiksmus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, atveju tinkamas atsakovas yra Europos Sąjunga, kuriai atstovauja ES institucija, dėl kurios veiksmų, kaip teigiama, buvo padaryta nurodoma žala [17].

2. Dėl jurisdikciją turinčio teismo

46. Pirmiau pateiktoje išvadoje jau atsakyta į antrą aspektą, iškeltą ketvirtuoju prejudiciniu klausimu. Iš tiesų, remiantis SESV 268 straipsniu ieškinys, kaip antai tas, kurį ieškovas pareiškė pagrindinėje byloje, turi būti pareikštas Europos Sąjungos Teisingumo Teisme.

47. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nuosekliai konstatuoja, kad jam priklauso išimtinė jurisdikcija nagrinėti Sąjungai pareikštus ieškinius dėl deliktinės atsakomybės [18]. Taigi, nacionaliniai teismai, kaip antai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, neturi jurisdikcijos nagrinėti tokio pobūdžio ieškinius [19]. Šios išvados nepaneigia tai, kad nacionaliniuose teisės aktuose, kuriuose reglamentuoti ieškiniai dėl žalos atlyginimo, gali būti numatytos specialios taisyklės, taikomos tam tikrais atvejais (pavyzdžiui, kai žala padaroma dėl nusikalstamos veikos) [20].

[15] 1969 m. liepos 10 d. Sprendimas *Sayag ir Zurich* (9/69, EU:C:1969:37, 5 punktas).

[16] Kaip Tarptautinis Teisingumo Teismas pažymėjo savo 1999 m. balandžio 29 d. patariamojoje nuomonėje dėl *Skirtumų, susijusių su Žmogaus teisių komisijos specialiojo pranešėjo imunitetu nuo jurisdikcijos* (*I.C.J. Reports* 1999, p. 62, 66 punktas), „klausimas dėl imuniteto nuo jurisdikcijos skiriasi nuo klausimo dėl bet kokios žalos, kuri buvo patirta dėl Jungtinių Tautų ar jų atstovų veiksmų, atliktų jiems einant savo pareigas, atlyginimo“.

[17] Žr. 2018 m. gruodžio 13 d. Sprendimą *Europos Sąjunga* / *Kendrion* (C-150/17 P, EU:C:2018:1014, 33 punktas).

[18] Žr., pavyzdžiui, 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimą *Asteris ir kt.* (C-106/87, EU:C:1988:457, 14 ir 15 punktai) ir 2010 m. liepos 29 d. Sprendimą *Hanssens-Ensch* (C-377/09, EU:C:2010:459, 17 punktas).

[19] Šiuo klausimu žr. 1979 m. vasario 13 d. Sprendimą *Granaria* (C-101/78, EU:C:1979:38, 16 punktas) ir 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimą *Asteris ir kt.* (C-106/87, EU:C:1988:457, 14 punktas).

[20] Šiuo klausimu žr. 2010 m. liepos 29 d. Sprendimą *Hanssens-Ensch* (C-377/09, EU:C:2010:459, 23–26 punktai).

48. Vis dėlto turiu pažymėti, kad yra kitas jurisdikcijos pagrindas, kuris gali būti reikšmingas šioje byloje.

49. SESV 270 straipsnyje nustatyta, kad „Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso spręsti Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus neperžengiant Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatuose ir kitų tarnautojų įdarbinimo sąlygose nustatytų ribų ir laikantis juose numatytų sąlygų“. Pažymėtina, kad toje nuostatoje taip pat numatyta *išimtinė* Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcija.

50. Taikant SESV 270 straipsnį Tarnybos nuostatų 91 straipsnio 1 dalyje, kuri pagal KTĮS 46 straipsnį taikoma laikiniesiems tarnautojams, nustatyta: „[b]et kuris Sąjungos ir asmens, kuriam taikomi šie Tarnybos nuostatai, ginčas dėl tokio asmens nenaudai priimto akto <…> teisėtumo priklauso Europos Teisingumo Teismo jurisdikcijai. Finansinio pobūdžio ginčuose Teisingumo Teismo jurisdikcija yra neribota“.

51. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas ne kartą pažymėjo, kad „pareigūno ir institucijos, kurioje jis dirba, ginčui, kilusiam dėl suinteresuotąjį asmenį su institucija siejančių darbo santykių, taikomi SESV 270 straipsnis ir Tarnybos nuostatų 90 ir 91 straipsniai, net jeigu pareiškiamas ieškinys dėl žalos atlyginimo“ [21].

52. Atsižvelgdamas į tai, manau, kad remiantis faktinėmis aplinkybėmis, kaip jas nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, ta nuostata gali būti taikoma nagrinėjamoje byloje, nes ieškovas buvo įdarbintas pagal KTĮS 2 straipsnio c punktą kaip Komisijos nariui padedantis laikinasis tarnautojas [22]. Ieškovas iš tikrųjų ginčija Komisijos sprendimo nutraukti jo darbo sutartį, o netiesiogiai – buvusio Komisijos nario elgesio, dėl kurio buvo priimtas tas sprendimas, teisėtumą ir prašo finansinės kompensacijos už žalą, kurią jis dėl to esą patyrė. Trumpai tariant, nagrinėjamas ginčas yra finansinio pobūdžio ir kilo iš darbo santykių tarp ieškovo ir Komisijos.

53. Taigi, ši byla panaši į ankstesnes bylas, kuriose Teisingumo Teismas konstatavo, kad buvusių ar esamų tarnautojų institucijai pareikšti ieškiniai dėl atsakomybės už tam tikrą pažeidimą, kuriuose prašoma priteisti tam tikrą sumą, kai ginčas kilo dėl darbo santykių tarp atitinkamo asmens ir institucijos, *ratione materiae* patenka į SESV 270 straipsnio ir Tarnybos nuostatų 91 straipsnio 1 dalies taikymo sritį [23].

54. Todėl šiek tiek keista, kad ieškovas kartu su savo ieškiniais, kuriais prašė panaikinti Komisijos sprendimus nutraukti jo darbo sutartį, Bendrajam Teismui nepateikė deliktine atsakomybe grindžiamo ieškinio dėl žalos atlyginimo [24]. Dviejose bylose pareikšti ieškiniai yra susiję. ES teisių gynimo priemonių sistemoje jurisdikcija priimti sprendimą dėl prioritetinio prašymo (pavyzdžiui, panaikinti neteisėtą sprendimą) paprastai reiškia ir jurisdikciją priimti sprendimą dėl bet kurio papildomo prašymo, susijusio su tuo pačiu aktu ar tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis (pavyzdžiui, prašymo atlyginti dėl neteisėto veiksmo patirtą žalą) [25]. Taigi, būtent toje Bendrojoje

[21] Žr., be kita ko, 2015 m. rugsėjo 10 d. peržiūros Sprendimą *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588, 38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[22] Žr. šios išvados 9 punktą.

[23] Visų pirma žr. 2015 m. rugsėjo 10 d. peržiūros Sprendimą *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588, 39–41 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

[24] Žr. šios išvados 12 ir 14 punktus.

[25] Taip pat žr. generalinio advokato M. Wathelet nuomonę byloje *Missir Mamachi di Lusignano / Komisija* (C-417/14 RX-II, EU:C:2015:593, 48 punktas).

Teismo nagrinėjamoje byloje ieškovas galėjo pagrįstai pareikšti prieštaravimus dėl bet kurių faktinių aplinkybių prieš jo atleidimą iš darbo, įskaitant dėl visų parengiamojo pobūdžio veiksmų (įskaitant atsakovo atliktus veiksmus).

55. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad ieškinys dėl deliktinės atsakomybės, kaip antai ieškinys, kurį ieškovas pareiškė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme, turėtų būti pareikštas Europos Sąjungai Europos Sąjungos Teisingumo Teisme, neatsižvelgiant į tai, ar tas ieškinys grindžiamas SESV 268 ir 340 straipsniais, ar SESV 270 straipsniu.

56. Dabar, tik siekdamas išsamumo, aptarsiu kitus prejudicinius klausimus, į kuriuos galima atsakyti gana glaustai.

B. Dėl pirmojo klausimo

57. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Protokolo Nr. 7 teksto graikų kalba 11 straipsnio a punkte pateiktos sąvokos „imunitetas nuo jurisdikcijos“ („ετεροδικία“, „eterodikia“) ir „imunitetas“ („ασυλία“, „asylia“) reiškia tą patį.

58. Šis klausimas buvo pateiktas atsižvelgiant į argumentus, kuriuos ieškovas pateikė pagrindinėje byloje. Jis teigė, kad, atsižvelgiant į dvi minėtoje nuostatoje vartojamas sąvokas, buvusiam Komisijos nariui suteikiamas ne visapusiškas, o veikiau ribotas imunitetas nuo jurisdikcijos. Jo nuomone, pagal nacionalinę teisę (visų pirma Graikijos civilinio proceso kodekso 3 straipsnio 2 dalį) pastarasis imunitetas negali apsaugoti atsakovo nuo nacionaliniuose teismuose iškeltų bylų, kai žala padaryta dėl nusikalstamos veikos.

59. Šie argumentai nepagrįsti. Kaip savo pastabose teisingai pažymi atsakovas ir Komisija, nacionaliniam teismui kilusios abejonės susijusios tik su Protokolo Nr. 7 redakcija graikų kalba.

60. Pagal suformuotą jurisprudenciją Sąjungos teisės nuostatas būtina aiškinti vienodai, todėl negalima nuostatos teksto vertinti izoliuotai; atvirkščiai, ją aiškinti ir taikyti reikia atsižvelgiant į jos versijas kitomis oficialiosiomis kalbomis [26] ir atsižvelgiant į bendrą teisinio reglamentavimo sistemos, kurios dalis ji yra, struktūrą ir tikslą [27].

61. Šioje byloje atlikus paprastą protokolo versijų skirtingomis kalbomis palyginimą matyti, kad dvi sąvokos turi tą pačią reikšmę. Versiją graikų kalba („inmunidad de jurisdicción / dicha inmunidad“) galima palyginti, pavyzdžiui, su versijomis vokiečių („Befreiung von der Gerichtsbarkeit / diese Befreiung“), anglų („immune from legal proceedings / this immunity“), prancūzų („immunité de jurisdiction / cette immunité“) ar italų („immunità di giurisdizione / questa immunità“) kalbomis.

62. Tokį aiškinimą taip pat patvirtina nuostatos tikslas ir kontekstas. Protokolo Nr. 7 11 straipsnio a punkto pirmame sakinyje nustatyta *materialinė* imuniteto taikymo sritis, o antrame sakinyje reglamentuota imuniteto taikymo sritis *laiko atžvilgiu*. Abiem atvejais kalbama apie tą patį imunitetą, kurio taikymo sritis yra vienoda.

[26] Žr., be kita ko, 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimą *Onix Asigurări* (C-559/15, EU:C:2017:316, 39 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[27] Žr., be kita ko, 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimą *Profisa* (C-63/06, EU:C:2007:233, 14 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

63. Todėl į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad Protokolo Nr. 7 versijos graikų kalba 11 straipsnio a punkte pateiktos sąvokos „imunitetas nuo jurisdikcijos“ („ετεροδικία“, „eterodikia“) ir „imunitetas“ („ασυλία“, „asylia“) reiškia tą patį.

C. Dėl antrojo klausimo

64. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Protokolo Nr. 7 11 straipsnyje numatytas imunitetas nuo jurisdikcijos suteikiamas ne tik dėl baudžiamojo persekiojimo, bet ir dėl civilinių ieškinių.

65. Atsakymas į šį klausimą taip pat paprastas: kaip nurodė atsakovas ir Komisija (ir priešingai, nei teigė ieškovas), 11 straipsnyje numatytas imunitetas *taikomas* dėl civilinių ieškinių. Tai patvirtina pažodinis, sisteminis ir teleologinis nuostatos aiškinimas.

66. Pirma, iš nuostatos formuluotės aiškiai matyti, kad ji taikoma (bet kokiai) „jurisdikcij[ai] dėl jų veiksmų, atliktų einant pareigas“. Nuostatos tekste nėra jokių apribojimų dėl teismo proceso rūšies ar pobūdžio (civilinio, baudžiamojo, administracinio ar bet kurio kito).

67. Antra, plati imuniteto sąvoka atitinka nuostatos tikslą ir, kalbant bendriau, Protokole Nr. 7 įtvirtintų išimtinių teisių funkcinį pobūdį. Tos išimtinės teisės yra skirtos visiškai ir veiksmingai ES institucijų apsaugai nuo suvaržymų ir grėsmių, galinčių kilti jų sklandžiai veiklai ir nepriklausomybei, užtikrinti [28]. Konkrečiau kalbant, kaip matyti iš Protokolo Nr. 7 17 straipsnio, Sąjungos pareigūnams ir kitiems tarnautojams privilegijos, imunitetai ir lengvatos taikomi „*tiktai* Sąjungos labui“ [29]. Kitaip tariant, privilegijos ir imunitetai suteikiami tam, kad ES tarnautojai savo pareigas galėtų atlikti veiksmingai, be išorinio įsikišimo ir nesibaimindami persekiojimo už veiksmus, kuriuos jie atlieka vykdydami savo pareigas [30].

68. Tokiu atveju sunku paneigti, kad ES tarnautojams tinkamai vykdyti savo užduotis gali būti trukdoma ne tik baudžiamuoju procesu, bet ir administraciniu ar civiliniu procesu (įskaitant ieškinius dėl deliktinės atsakomybės, kaip antai ieškinys, nagrinėjamas pagrindinėje byloje).

69. Trečia, Protokolo Nr. 7 8 straipsnyje (dėl Europos Parlamento narių imuniteto) pateiktą sąvoką „traukiami atsakomybėn“ Teisingumo Teismas išaiškino taip, kad pagal ją draudžiamas ir civilinis procesas [31]. Atsižvelgiant į panašias dviejų nuostatų formuluotes ir tikslus, sunku įsivaizduoti, kad ta to paties protokolo 11 straipsnyje vartojama sąvoka turėtų būti aiškinama skirtingai.

[28] Šiuo klausimu žr. 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimą *Junqueras Vies* (C-502/19, EU:C:2019:1115, 82 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[29] Išskirta mano. Toje nuostatoje išreikštas SESV 343 straipsnyje įtvirtintas principas, pagal kurį Sąjunga naudojasi privilegijomis ir imunitetais, kurie yra „būtini jos uždaviniams atlikti“.

[30] Žr., be kita ko, generalinio advokato J. Gand išvadą byloje *Sayag ir Zurich* (9/69, EU:C:1969:31, p. 339) ir generalinio advokato M. Poiares Maduro išvadą byloje *Marra* (C-200/07 ir C-201/07, EU:C:2008:369, 35 punktas).

[31] Pagal analogiją žr. 2008 m. spalio 21 d. Sprendimą *Marra* (C-200/07 ir C-201/07, EU:C:2008:579) ir 2011 m. rugsėjo 6 d. Sprendimą *Patriciello* (C-163/10, EU:C:2011:543, 34 punktas). Taip pat žr. generalinio advokato N. Jääskinen išvadą byloje *Patriciello* (C-163/10, EU:C:2011:379, 51 punktas): „[j]is <…> apima visas teisinės atsakomybės formas, be kita ko, baudžiamąją ir civilinę atsakomybę“.

70. Ketvirta, pažymiu, kad siūlomas Protokolo Nr. 7 11 straipsnio aiškinimas taip pat suderinamas su Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių [32] 31 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad „[d]iplomatas naudojasi imunitetu nuo priimančiosios valstybės baudžiamosios jurisdikcijos“ ir „nuo civilinės ir administracinės jurisdikcijos“, išskyrus išimtis.

71. Taigi, į antrąjį klausimą reikėtų atsakyti taip, kad Protokolo Nr. 7 11 straipsnyje numatytas imunitetas nuo jurisdikcijos taikomas bet kuriame teismo procese, įskaitant dėl civilinių ieškinių.

D. Dėl trečiojo prejudicinio klausimo

72. Galiausiai trečiasis prejudicinis klausimas susijęs su imuniteto nuo jurisdikcijos atšaukimu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar prašyti atšaukti imunitetą taip pat galima nagrinėjant civilinį ieškinį ir, jei taip, kas turi pradėti atitinkamą procedūrą.

73. Vėlgi Protokolo Nr. 7 17 straipsnyje nenustatyta jokių apribojimų dėl prieš Sąjungos pareigūną ar kitą tarnautoją pradėto proceso, dėl kurio gali būti prašoma panaikinti imunitetą, pobūdžio. Taigi, nematau jokių priežasčių manyti, kad prašyti atšaukti imunitetą galima tik dėl baudžiamojo proceso.

74. Taip pat nematau logikos, kuria tokį skirtumą būtų galima pagrįsti. Kaip paaiškinta šios išvados 67 punkte, privilegijos ir imunitetai ES tarnautojams suteikiami Sąjungos labui, kad tarnautojai savo pareigas galėtų atlikti veiksmingai, nesibaimindami teismo proceso (civilinio, baudžiamojo ar administracinio) už veiksmus, kuriuos jie atlieka tomis aplinkybėmis. Taigi natūralu, kad gali būti situacijų, kai Sąjunga nusprendžia, kad tokio teismo proceso (neatsižvelgiant į tai, ar jis yra civilinis, baudžiamasis ar kitoks) pradėjimas ir vykdymas neprieštarauja jos interesams.

75. Todėl prašyti atšaukti imunitetą galima ir nagrinėjant civilinį ieškinį.

76. Dėl įstaigos, kuri turi inicijuoti prašymo atšaukti imunitetą procedūrą, reikia pažymėti, kad protokolo nuostatose nereglamentuojama, kaip prašymo atšaukti imunitetą procedūra turi būti vykdoma nacionaliniu lygiu, o šiuo tikslu kompetentingos nacionalinės institucijos nenurodytos. Pažymiu, kad Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių taip pat nėra jokių nuostatų tuo klausimu [33].

77. Atsižvelgiant į galimą situacijų, kai gali būti prašoma atšaukti imunitetą, ir institucijų, kurios tokį prašymą gali pateikti, įvairovę, tai gana suprantama. Konkreti kompetentinga nacionalinė institucija priklausys nuo proceso pobūdžio (civilinis, baudžiamasis, administracinis ar kitoks procesas). Tai reiškia, kad, nesant ES nuostatų šiuo klausimu, pagal procesinės autonomijos principą šie aspektai turi būti reglamentuoti nacionalinėje teisėje.

[32] Sudaryta Vienoje 1961 m. balandžio 18 d. ir įsigaliojusi 1964 m. balandžio 24 d. (Jungtinės Tautos, Sutarčių registras, 500 t., p. 95). Nors ta konvencija taikoma tik valstybėms, visuotinai pripažįstama, kad panašius imunitetus turi turėti ir tarptautinės organizacijos; žr., pavyzdžiui, 1999 m. vasario 18 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą *Waite ir Kennedy prieš Vokietiją* (CE:ECHR:1999:0218JUD002608394, 63 punktas) ir 2013 m. birželio 27 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą *Stichting Mothers of Srebrenica ir kiti prieš Nyderlandus* (CE:ECHR:2013:0611DEC006554212, 139 punktas).

[33] Žr. šios išvados 32 išnašą. Dėl imuniteto atšaukimo žr. tos konvencijos 32 straipsnį. Bendrai dėl tos nuostatos žr. Denza, E., *Diplomatic Law: Commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*, 4th ed., Oxford University Press, 2016, p. 273–287.

78. Vertinant įvairių valstybių narių praktiką, kurią galima įžvelgti iš, pavyzdžiui, Europos Parlamento sprendimų dėl prašymų atšaukti jo narių imunitetą arba iš Teisingumo Teismo nagrinėtų bylų [34], matyti, kad prašymus atšaukti imunitetą paprastai teikia už bylos nagrinėjimą atsakingos teisminės institucijos (visų pirma teismas, turintis jurisdikciją spręsti ginčą, arba prokuroras, atsakingas už tyrimą ir (arba) baudžiamąjį persekiojimą).

79. Vis dėlto, net jei Protokolo Nr. 7 nuostatose procedūros etapas nacionaliniu lygiu nereglamentuotas, jose reglamentuota procedūros dalis, susijusi su ES. Iš jo 17 straipsnio matyti, kad, kai prašoma atšaukti imunitetą, kiekviena Sąjungos institucija turi apsvarstyti, ar „tokio imuniteto atšaukimas neprieštarauja Sąjungos interesams“. Šioje byloje, jei būtų prašoma atšaukti imunitetą, nagrinėti tą prašymą ir priimti dėl jo sprendimą turėtų Europos Komisija (kaip Komisijos narių kolegija).

80. Akivaizdu, kad sprendimas, ar imuniteto atšaukimas prieštarautų Sąjungos interesams, iš esmės yra politinis. Tam reikalingas poveikio, kurį teismo procesas, kurį siekiama vykdyti tarnautojo atžvilgiu, gali turėti atitinkamos institucijos vientisumui, vertinimas. Taigi, atlikdamos tokį vertinimą kompetentingos ES institucijos turi plačią diskreciją [35].

81. Taigi, į trečiąjį klausimą siūlau atsakyti taip, kad prašyti atšaukti imunitetą nuo jurisdikcijos taip pat galima nagrinėjant civilinį ieškinį. Institucijos, turinčios kompetenciją teikti tokį prašymą, nustatomos pagal nacionalinę teisę.

V. Išvada

82. Siūlau Teisingumo Teismui į *Polymeles Protodikeio Athinon* (Atėnų pirmosios instancijos teismas, Graikija) pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. Protokolo Nr. 7 versijos graikų kalba 11 straipsnio a punkte pateiktos sąvokos „imunitetas nuo jurisdikcijos“ („ετεροδικία“, „eterodikia“) ir „imunitetas“ („ασυλία“, „asylia“) reiškia tą patį.

2. Protokolo Nr. 7 11 straipsnyje numatytas imunitetas nuo jurisdikcijos apima imunitetą nuo civilinių ieškinių.

3. Imuniteto nuo jurisdikcijos atšaukimo, numatyto Protokolo Nr. 7 17 straipsnyje, galima prašyti nagrinėjant civilinį ieškinį. Institucijos, turinčios kompetenciją teikti tokį prašymą, nustatomos pagal nacionalinę teisę.

4. Buvusio Sąjungos laikinojo tarnautojo ieškinys dėl deliktinės atsakomybės, kuriuo prašoma atlyginti žalą, kurią tas asmuo galimai patyrė dėl netinkamo jo darbo sutarties nutraukimo, turi būti pareikštas Europos Sąjungai Europos Sąjungos Teisingumo Teisme.

[34] Žr., pavyzdžiui, 2018 m. spalio 24 d. Sprendimą *RQ / Komisija* (T-29/17, EU:T:2018:717, 5 ir 6 punktai), 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimą *Junqueras Vies* (C-502/19, EU:C:2019:1115, 92 punktas) ir 2020 m. rugsėjo 17 d. Sprendimą *Troszczynski / Parlamentas* (C-12/19 P, EU:C:2020:7, 10 punktas).

[35] Šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 8 d. Sprendimą *Troszczynski / Parlamentas* (T-550/17, EU:T:2018:754, 43 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).